

bouw- en cultuurhistorische waarneming

veldschuurtje | keutenberg 2a | valkenburg

coen eggen

april 2018

objectgegevens

adres: Keutenberg 2a, Valkenburg
status: geen objectstatus
kadastrale aanduiding: Schin-op-Geul
sectie C, no 1831
kadastrale situatie: rechter bovenhoek van kadastertekening

inleiding

Het gehucht Keutenberg is voor velen allereerst de steile klim vanuit Schin-op-Geul naar het plateau van Margraten, boven Wylrê, bij voorkeur te nemen per fiets.

De ligging aan de rand van het plateau heeft tegelijkertijd gezorgd voor een bepaalde planologische ontwikkeling die al eeuwen geleden heeft ingezet, getuige onder andere de vakwerkpanden die er staan of stonden. Op korte afstand, echt op het plateau, ontwikkelde zich in die zelfde tijd een grote ontginning, de Berghof. Het is niet uit te sluiten dat een of meerdere panden op Keutenberg aanvankelijk bewoond werden door landarbeiders die op de grote hoeve werkten.

Het landschap in en bij de Keutenberg leent zich, wat de hellingen betreft, nou net niet voor akkerbouw maar des te meer voor veeteelt. Terreinen die te ruig of te geaccidenteerd waren om er vee te laten lopen bleven begroeid als bosschages, of erosiewerende houtwallen.

Veel daarvan is in de loop van de 20ste eeuw verdwenen waardoor er nu vanaf Keutenberg ruim zicht is op grootschalige recreatievoorzieningen in het Geuldal en op en tegen de hellingen aan de overzijde van het dal.

Keutenberg zelf is deels eveneens onderdeel van de recreatieve sector met ettelijke vakantievoorzieningen.

In de voorliggende rapportage wordt gekeken naar de fysieke en cultuurhistorische plek die het vrijstaande veldschuurtje inneemt in het geheel. Het schuurtje ligt links van de weg naar boven vanuit het dal.

De aanleiding voor de rapportage is de wens én noodzaak om het gebouwtje te renoveren wil het behouden blijven als element in het landschap. Zoals hierna zal blijken is de bouw van een dergelijk functioneel pand een fenomeen dat zich in het verleden veelvuldig aandiende: er staan in de buitengebieden van Zuid-Limburg op tal van plaatsen woningen die daar gebouwd zijn in een tijd dat er nog geen sprake was van riolering of elektriciteit, laat staan van een doordachte planologie. Op diezelfde manier werd er ook naar behoefte gebouwd voor stalling van vee of van landbouwgerief. Net die spontaniteit, die niet-gereguleerde bouwactiviteit heeft voor menig interessant object gezorgd.

Na 1955, toen er een nieuwe wet op de planologie kwam, die onder meer het gemiddelde dorpsbeeld drastisch wijzigde doordat er nieuwe richtlijnen voor de afstand van een pand tot de straat kwamen. Er ontstond een gebroken beeld van oude panden pal aan de straat, en nieuwe met een voortuin van gemiddeld zes meter diep. Objecten als het veldschuurtje op Keutenberg doorbreken dat nieuwe beeld, ook vanwege hun reminiscentie aan een tijd dat bouwen een vrije, nauwelijks gereguleerde bezigheid was. De beschrijving onderstreept dat.

Het veldschuurtje op de Keutenberg is een kenmerkend utilitair gebouwtje dat door een boer is gebouwd, met hulp van derden en met gebruikmaken van bestaande materialen. De indeling laat zien dat het bedoeld was om er vee in te stallen en voer in op te slaan, al dan niet in combinatie met landbouwvoertuigen die in dat kader van dienst waren.

De becommentarieerde foto's laten zien dat het geheel in enkele fases tot stand is gekomen. Daarbij is voor de muren zowel zelfgemaakte beton gebruikt als baksteen en hergebruikte blokken mergel. Omdat in die laatste al sinds er toerisme in de streek voorkomt namen en jaartallen gekerfd werden maakt een blok dat duidelijk is hergebruikt en voorzien van het jaartal 1939 een datering van het gebouwtje na die tijd duidelijk. Overigens zijn ook nadien nog inscripties gemaakt, aan de achterkant, buiten het zicht van passanten. Op basis van de (her-)gebruikte materialen en de uitvoering is een datering te geven van het eerste stuk tussen 1940 en 1945, uitgebreid rond 1960. Daarmee is meteen gezegd dat het geen historische of monumentale waarde heeft, maar wel een cultuurhistorische.

1. *Het schuurtje aan de noordkant: de bakstenen sokkel en de muur in mergel stammen uit dezelfde bouwfase. Het hergebruik van materiaal wordt geïllustreerd door de kleine blokjes mergel, linksboven. Linksonder zit een reparatie met zelfgemaakte betonstenen*

2. *De gevel aan de straatzijde: links is het oudste en dus meest verweerde deel. De verticale balk tegen de muur stabiliseert een ondermaats spant aan de binnenzijde. Voor alle mergel geldt dat die door niet-deskundigen is verwerkt, immers, een mergelwerker zorgt voor minimale voegen om verweer tegen te gaan. Bij het hergebruik dat hier heeft plaatsgevonden, en waarbij blokken van ongelijk formaat zijn gebruikt, was daar geen aandacht voor. Vandaar de dikke voegen met een grove specie. Het schilddak is gedekt met Vlaamse pannen in verschillende kleurschakeringen. Links is de oplopende dakaansluiting afgedekt met nokpannen van het type mulden, rechts deels met een strook zink*

3. *De rechter zijgevel. De stalraampjes in beton dateren van rond 1960*

4. *De rechter zijgevel met zijn schilderachtige rommeligheid die voortkomt uit de diverse gebruikte materialen*

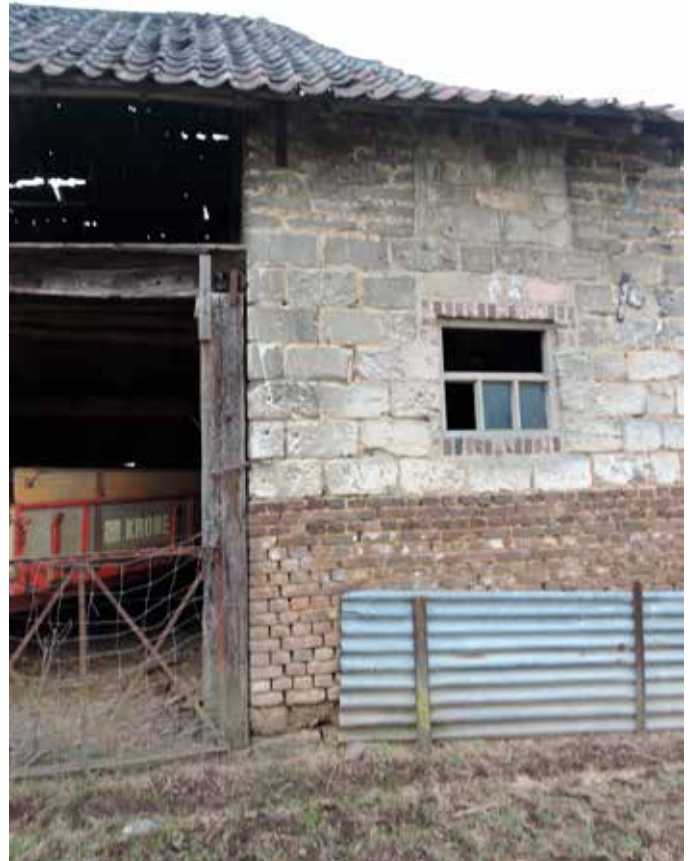
5. Een staldeurtje links

6. Zij- en achtergevel. De sokkel van het linker deel bestaat uit zelfgemaakte betonblokken. De hoge opening is een hooiluik, de poortopening is voorzien van een primitief kozijn. Het ontbreken van een poort biedt de mogelijkheid voor vee om te schuilen

7. De achtergevel in zijn geheel

8. Rechtsboven een voormalige hooi-inlaat, eronder een secundair geplaatst stalraam

9. Een hergebruikte steen uit 1840. De spelling van de plaatsnaam Maasbracht met een G in plaats van CH komt overeen met het jaartal

10. Het slordige mergelwerk met enkele inscripties

11. Idem

12. Een meermaals bekraste steen

13. Twee stenen met de inscriptie van dezelfde
familienaam, een uit 1937, de andere uit
1963

14. Een duidelijk voorbeeld van een hergebruikte
steen: de familienaam liep oorspronkelijk
door op de naastgelegen steen

15. De stal rechts in de zijgevel

16. Ook hier een combinatie van beton en mergel

17. Het zwakke centrale spant in de schuur

waardenstelling

Het schuurtje heeft geen architectonische waarde, terwijl de bouwhistorische waarde als indifferent geklasseerd kan worden. Tegelijkertijd is de optelsom van al dan niet hergebruikte materialen en de wijze waarop die verwerkt zijn bouwhistorisch wel degelijk interessant, maar daarmee komt de cultuurhistorische waarde in beeld.

Die waarde is hoog, gelet op de oorsprong en de intentie die daar achter steekt: een functioneel gebouw neerzetten op een gewenste plek, met gebruik van her en der verkregen materialen. Dat alles wel in een voor de streek gebruikelijke vorm, waarbij het schilddak weliswaar bewerkelijker is dan een zadeldak, maar aan de andere kant het opbouwen van hogere, spits zijgevels vermijdt.

Een aardig bijkomend detail is overigens de centrale aanslag van het weihek, met daarin met een koudbeitel de initialen van de eigenaar ingekapt. (Zie de foto op de omslag).

De cultuurhistorische waarde wordt onderstreept door de stedenbouwkundige waarde, die hoog is vanwege de geïsoleerde ligging van het schuurtje, waardoor het, met inbegrip van de al genoemde elementen, een beeldbepalend element is.

Daarmee is behoud positief beargumenteerd.

bronnen

Eigen waarneming

colofon

object: Veldschuurtje Keutenberg 2a, Valkenburg
onderwerp: bouw- en cultuurhistorische waarneming
datum: April 2018
opdrachtgever: De heer en mevrouw Körver, Wylré
tekst en foto's: Coen Eggen
vormgeving: Sanne Bastin, Designwitch, Hoensbroek

© coen eggen | kelmonderstraat 51 | 6191 rd kelmond-beek
gcceggen@xs4all.nl | 06-29533362